

VIỆN HÀN LÂM
KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI

NGUYỄN CÔNG DŨNG

QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC CỦA
ỦY BAN NHÂN DÂN CÁC CẤP ĐỐI VỚI
XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI TỪ THỰC TIỄN
TỈNH THÁI NGUYÊN

Chuyên ngành: Luật Hiến pháp và Luật Hành chính
Mã số : 9 38 01 02

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ LUẬT HỌC

HÀ NỘI, NĂM 2018

Công trình được hoàn thành tại:

HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS Bùi Xuân Đức

Phản biện 1: GS. TS. Thái Vĩnh Thắng

Phản biện 2: PGS.TS. Lê Thị Hương

Phản biện 3: PGS.TS. Đinh Ngọc Vượng

**Luận án được bảo vệ tại Hội đồng chấm luận án tiến sĩ cấp cơ sở
- Học viện Khoa học xã hội**

Vào hồi giờ, ngày tháng năm 2018

Có thể tham khảo luận án tại:

- Thư viện Quốc gia Việt Nam
- Thư viện Học viện Khoa học xã hội

DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU KHOA HỌC ĐÃ CÔNG BỐ

1. Nguyễn Công Dũng (2009), “Nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ cơ sở trên địa bàn phường Tân Long - thành phố Thái Nguyên”, *Luận văn cao cấp lý luận chính trị- hành chính Quốc gia Hồ Chí Minh*.
2. Năm 2013 - 2014: Nghiên cứu thực trạng nông thôn và đề xuất một số giải pháp chủ yếu thực hiện Chương trình xây dựng nông thôn mới tỉnh Thái Nguyên.
3. Nguyễn Công Dũng (2014), “Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân xã trong xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên”, *Luận văn Thạc sĩ Luật học- Học viện khoa học xã hội*.
4. Nguyễn Công Dũng (2014), “Khơi thông nguồn lực xây dựng nông thôn mới”, *Báo Thái Nguyên - ngày 7/8/2014*.
5. Nguyễn Công Dũng (2014), “Dân chủ ở cơ sở - khai thông nguồn lực xây dựng nông thôn mới”, *Báo Bắc Kạn - ngày 23/ 7/2014*.
6. Nguyễn Công Dũng (2015), “Các nhân tố ảnh hưởng và giải pháp đẩy mạnh thực hiện Chương trình xây dựng nông thôn mới hiện nay”. *Tạp chí Tổ chức Nhà nước - Bộ Nội vụ. Số tháng 3*.
7. Nguyễn Công Dũng và Nguyễn Minh Phương (2015), “Tiếp tục đẩy mạnh thực hiện Chương trình xây dựng nông thôn mới ở nước ta hiện nay”. *Tạp chí Quản lý nhà nước- Học viện Hành chính Quốc gia, số tháng 3/2015*.
8. Nguyễn Công Dũng (2015), Nâng cao đời sống người dân - mục tiêu quan trọng nhất của xây dựng nông thôn mới. *Báo Bắc Kạn - ngày 11 /3 /2015*.
9. Nguyễn Công Dũng (2015), “Một số giải pháp đẩy mạnh thực hiện Chương trình xây dựng nông thôn mới”. *Tạp chí Lao động - Công đoàn; kỳ I/ Số tháng 3/2015*.
10. Nguyễn Công Dũng (2015), Nâng cao đời sống người dân là mục tiêu cao nhất. *Báo Thái Nguyên - ngày 11 /3 /2015*.

11. Nguyễn Công Dũng (2017), Pháp luật về quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp trong lĩnh vực xây dựng nông thôn mới. *Tạp chí khoa học của Học viện tư pháp - Nghề Luật (số 5/2017)*
12. Nguyễn Công Dũng và Lê Văn Bảy (2017), Một số vấn đề về quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới theo pháp luật Việt Nam hiện nay. *Tạp chí khoa học của Học viện tư pháp - Nghề Luật (số 5/2017)*.
13. Nguyễn Công Dũng (2018), Xây dựng nông thôn mới ở Thái Nguyên. *Tạp chí Thông tin đối ngoại (số 4/2018)*
14. Năm 2017: Chủ trì, đề xuất ban hành “Bộ tiêu chí và Hướng dẫn thực hiện bộ tiêu chí về xã nông thôn mới, xã nông thôn mới kiểu mẫu, xóm nông thôn mới kiểu mẫu và hộ gia đình nông thôn mới tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2017 - 2020” được Ủy ban nhân dân tỉnh ban hành tại Quyết định số: 1164/QĐ-UBND ngày 15/5/2017.
15. Năm 2018: Chủ trì, đề xuất ban hành “Hướng dẫn bình xét, công nhận đạt “hộ gia đình nông thôn mới” và “xóm nông thôn mới kiểu mẫu” tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2018 - 2020” được Ban chỉ đạo, Văn phòng điều phối tỉnh ban hành tại Văn bản số: 54/HD- VPĐP ngày 26/4/2018.

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Thực tế đã khẳng định, nông nghiệp, nông dân, nông thôn luôn có vị trí chiến lược đặc biệt quan trọng trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Qua hơn 30 năm đổi mới, dưới sự lãnh đạo của Đảng, chúng ta đã đạt những thành tựu khá toàn diện và to lớn. Tuy nhiên, với tiềm năng, thế mạnh của nông thôn Việt Nam, những thành tựu đạt được như nêu trên là chưa tương xứng và chưa đồng đều giữa các vùng. Nguyên nhân chủ yếu của các tồn tại yếu kém trên là do: Trình độ của lực lượng sản xuất ở nông thôn về cơ bản còn thấp đã tác động không nhỏ đến cả đầu vào, đầu ra của nông sản hàng hóa; các tệ nạn mê tín dị đoan, hủ tục lạc hậu ở nhiều địa phương đã ảnh hưởng đến phát triển kinh tế nông thôn. Một số chủ trương, chính sách chưa thông thoáng, thiếu đồng bộ, thiếu tính khả thi, chưa phù hợp với nền sản xuất hàng hóa quy mô lớn và thúc đẩy xuất khẩu nhưng còn chậm được điều chỉnh, đổi mới, nhất là các chính sách đất đai, công nghệ, khoa học. Vai trò quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới còn nhiều hạn chế, như: Cơ cấu tổ chức bộ máy giúp việc cho Ủy ban nhân dân các cấp biến động liên tục, thiếu tính ổn định, chưa tương xứng với Chương trình mục tiêu Quốc gia tổng thể về phát triển kinh tế - xã hội. Những hạn chế trên ảnh hưởng quan trọng đối với sự phát triển kinh tế - xã hội khu vực nông thôn, tác động đến Chương trình Mục tiêu Quốc gia xây dựng nông thôn mới của cả nước. Do đó, nhiều vấn đề đòi hỏi được nghiên cứu chuyên sâu cả về lý luận và thực tiễn, nhất là vai trò, trách nhiệm quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới. Vì vậy, vấn đề: “*quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới từ thực tiễn tỉnh Thái Nguyên*” được lựa chọn làm đề tài Luận án tiến sĩ Luật học, chuyên ngành Luật Hiến pháp và Luật Hành chính.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu của Luận án

2.1. Mục đích nghiên cứu

Trên cơ sở phân tích làm rõ một số vấn đề lý luận cơ bản về quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới, đánh giá thực trạng công tác quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên, Luận án chỉ ra những khó khăn, hạn chế của công tác quản lý nhà nước đối với xây dựng nông thôn mới, từ đó xác định quan điểm, giải pháp tăng cường quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới ở nước ta hiện nay.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Xuất phát từ mục đích nghiên cứu, Luận án tập trung giải quyết các nhiệm vụ sau:

Một là, hệ thống và làm rõ những vấn đề lý luận trong quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới.

Hai là, phân tích thực trạng công tác quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới; nghiên cứu, đánh giá các yếu tố ảnh hưởng đến Chương trình xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên. Từ đó, khẳng định sự cần thiết của công tác quản lý nhà nước, vai trò quan trọng của Ủy ban nhân dân các cấp góp phần quan trọng trong thực hiện hoàn thành Chương trình mục tiêu Quốc gia xây dựng nông thôn mới.

Ba là, đề xuất quan điểm và giải pháp hoàn thiện cơ chế, chính sách, đổi mới công tác quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp góp phần đẩy mạnh thực hiện Chương trình mục tiêu Quốc gia về xây dựng nông thôn mới.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của Luận án là công tác quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp, các quy định của pháp luật và việc thực hiện các quy định của pháp luật đối với xây dựng nông thôn mới, các yếu tố ảnh hưởng đến Chương trình mục tiêu Quốc gia về xây dựng nông thôn mới và sự tác động của nó đến các chủ thể tổ chức, triển khai, thực hiện Chương trình trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

Luận án khảo sát thực trạng công tác tổ chức, triển khai thực hiện quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp, các quy định của pháp luật và việc thực hiện các quy định của pháp luật đối với Chương trình xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên.

Luận án tập trung nghiên cứu các yếu tố ảnh hưởng đến công tác tổ chức, triển khai thực hiện công tác quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với Chương trình xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên từ khi có Nghị quyết số 26-NQ/TW ngày 05/8/2008 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam khóa X về nông nghiệp, nông dân, nông thôn đến nay.

4. Cơ sở phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu

4.1. Phương pháp luận

Để giải quyết những nhiệm vụ đặt ra, Luận án dựa trên phương

pháp luận nghiên cứu khoa học duy vật biện chứng và duy vật lịch sử của Chủ nghĩa Mác - Lênin; các quan điểm, chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng, Nhà nước ta đối với Chương trình mục tiêu Quốc gia xây dựng nông thôn mới nhằm làm sáng tỏ vấn đề và trình bày Luận án một cách khoa học.

4.2. Phương pháp nghiên cứu

** Các phương pháp nghiên cứu chủ yếu được sử dụng trong Luận án là:*

- Phương pháp phân tích, sử dụng xuyên suốt trong quá trình thực hiện Luận án. Phương pháp này được sử dụng khi đánh giá, bình luận các số liệu thu thập được trong quá trình triển khai, tổ chức thực hiện Chương trình xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên.

- Phương pháp tổng hợp, sử dụng khi đánh giá nhằm rút ra những kết luận tổng quan, những quan điểm, các đề xuất, kiến nghị.

- Phương pháp so sánh, sử dụng khi phân tích, đánh giá các nhóm xã nghiên cứu và nhóm xã đối chứng; các quy định, chính sách ở các địa phương về xây dựng nông thôn mới, nhằm làm sáng tỏ các vấn đề khác nhau, các vấn đề còn tồn tại, phân cấp quản lý nhà nước từ trung ương đến các địa phương.

- Phương pháp điều tra xã hội học, nhằm tiến hành thu thập thông tin, đánh giá về công tác tổ chức, triển khai thực hiện Chương trình xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên.

- Phương pháp trao đổi với chuyên gia, thảo luận, tổ chức hội thảo... sử dụng trong quá trình nghiên cứu Luận án.

** Giả thuyết nghiên cứu*

1) Vai trò của UBND các cấp trong công tác QLNN đối với Chương trình xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên đã có chuyển biến nhưng còn nhiều hạn chế, công tác tổ chức, triển khai thực hiện Chương trình hiệu quả thấp. Nhiều yếu tố ảnh hưởng đến công tác QLNN của UBND các cấp đối với Chương trình xây dựng NTM trên địa bàn.

2) Phát huy tốt vai trò của UBND các cấp trong công tác QLNN sẽ góp phần tăng cường hiệu quả và chất lượng đối với Chương trình xây dựng NTM ở Việt Nam hiện nay.

** Các câu hỏi nghiên cứu:*

1) Nội dung và các yếu tố ảnh hưởng đến công tác QLNN của UBND các cấp đối với Chương trình xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên?

2) Vai trò của các chủ thể quản lý đối với việc triển khai, tổ chức, thực hiện Chương trình xây dựng NTM trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên?

3) Các vấn đề còn hạn chế (luật, văn bản quy định, cơ chế, chính sách, thủ tục hành chính...) trong QLNN đối với xây dựng NTM?

4) Thực trạng QLNN của UBND các cấp đối với xây dựng NTM ở Thái Nguyên?

5) Một số khác biệt của một số nước về vấn đề nông nghiệp, nông dân, nông thôn?

6) Những vấn đề đặt ra trong công tác QLNN của UBND các cấp hiện nay đối với xây dựng NTM và các giải pháp để tăng cường công tác này?

5. Những đóng góp mới của Luận án:

- Luận án là công trình đầu tiên nghiên cứu có hệ thống và toàn diện cơ sở lý luận và thực tiễn về quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới.

- Luận giải, phân tích một cách có hệ thống các quan điểm lý luận, làm rõ hơn nội hàm, đặc trưng, nhận thức mới về quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới.

- Luận án đã phân tích, bình luận, đánh giá một cách khách quan về các quy định của pháp luật và thực tiễn vận dụng các quy định của pháp luật đối với Chương trình xây dựng nông thôn mới.

- Luận án nghiên cứu, đánh giá ảnh hưởng của các chủ thể quản lý, thực trạng Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên.

- Những đề xuất định hướng và giải pháp cụ thể của Luận án sẽ là cơ sở khoa học cho việc hoàn thiện các quy định của pháp luật, xây dựng cơ chế chính sách nhằm thực hiện thành công Chương trình mục tiêu Quốc gia xây dựng nông thôn mới.

- Luận án là tài liệu tham khảo, sử dụng trong nghiên cứu cho sinh viên, học viên, bạn đọc quan tâm và những nhà quản lý, nhà hoạch định chính sách trong lĩnh vực xây dựng Nông thôn mới.

6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của luận án

6.1. Ý nghĩa lý luận

Luận án được nghiên cứu góp phần làm phong phú thêm kho tàng lý luận về quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với Chương trình xây dựng nông thôn mới. Kết quả nghiên cứu của luận án góp phần xây dựng cơ sở lý luận và thực tiễn cho việc bổ sung, điều chỉnh các quy định pháp luật nhằm tăng cường hiệu quả quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với Chương trình xây dựng nông thôn mới ở nước ta hiện nay.

6.2. Ý nghĩa thực tiễn

Những đề xuất, kiến nghị tăng cường quản lý nhà nước của Ủy ban nhân

dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới được đúc kết sau quá trình nghiên cứu góp phần hoàn thiện các quy định, điều chỉnh về cơ chế chính sách, có thể làm căn cứ cho các nhà hoạch định chính sách, các nhà nghiên cứu vận dụng xây dựng các văn bản quy phạm về vấn đề quản lý nhà nước trong xây dựng nông thôn mới. Kết quả nghiên cứu của dự án là tài liệu tham khảo cho Chính quyền các cấp trong công tác quản lý nhà nước đối với Chương trình xây dựng nông thôn mới.

7. Kết cấu Luận án

Từ đối tượng, nhiệm vụ, mục đích, phạm vi nghiên cứu trên, dự kiến kết cấu Luận án như sau: Luận án gồm: mở đầu; 4 chương, 11 tiết; kết luận; danh mục các công trình nghiên cứu của tác giả đã công bố liên quan đến đề tài luận án; phụ lục và danh mục tài liệu tham khảo. Cụ thể các Chương như sau:

- Chương 1. Tổng quan tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài
- Chương 2. Những vấn đề lý luận và pháp lý về quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới
- Chương 3. Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên
- Chương 4. Quan điểm, giải pháp tăng cường quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên.

Chương 1

TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI

1.1. Khái quát các nghiên cứu trong nước về xây dựng nông thôn mới

Việt Nam hiện nay cơ bản vẫn là một nước nông nghiệp. Do đó, vấn đề nông nghiệp, nông dân, nông thôn đặt ra như một nhu cầu cấp bách trong quá trình xây dựng Nông thôn mới, đặc biệt trong công cuộc Công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước, thì vấn đề trên càng được nhiều nhà khoa học quan tâm nghiên cứu. Những công trình nghiên cứu là sách của các học giả; Một số đề tài nghiên cứu khoa học cấp nhà nước, cấp bộ, bài viết trên các Tạp chí, Luận án của một số tác giả về nông nghiệp, nông dân, nông thôn.

1.2. Khái quát các nghiên cứu nước ngoài về xây dựng nông thôn mới

Nông nghiệp, nông dân, nông thôn và xây dựng nông thôn mới là một chủ đề đã được các nhà nghiên cứu ở nước ngoài quan tâm nhiều, ở những góc độ khác nhau. Trong thời gian gần đây, nhiều tác giả đã đưa ra một số công trình nghiên cứu về kinh tế nông thôn, kinh nghiệm quản lý nhà nước về xây dựng nông thôn mới với nhiều góc độ khác nhau mà Việt Nam có thể tham khảo.

1.3. Đánh giá khái quát kết quả các công trình nghiên cứu liên quan đến đề tài

Qua tìm hiểu, phân tích nội dung các công trình nghiên cứu của các tác giả đã công bố, tác giả Luận án nhận thấy những công trình, tác phẩm kể trên nghiên cứu dưới nhiều góc độ khác nhau, phân tích một cách sâu sắc về lý luận và thực tiễn trên các mặt: khái niệm, đặc điểm, tính quy luật của xu hướng, những giải pháp để thúc đẩy chuyển dịch cơ cấu kinh tế nông nghiệp, nông thôn; phân tích, đánh giá, đề xuất những giải pháp khả thi cho việc phát triển nông nghiệp, nông thôn. Kết quả nghiên cứu của các công trình khoa học liên quan đến kinh tế nông thôn và xây dựng nông thôn mới ở Việt Nam và một số nước trên thế giới thời gian qua đã đề cập đến một số nội dung ở nhiều khía cạnh khác nhau, cụ thể là:

1.3.1. Các nghiên cứu trong nước về xây dựng nông thôn mới

- Luận giải những lý luận về nông nghiệp, nông thôn và xây dựng nông thôn mới; phân tích thực trạng xây dựng nông thôn mới ở một số địa phương để thấy được hiệu quả của việc xây dựng nông thôn mới, những bất cập, hạn chế trong thời gian vừa qua.

- Đánh giá vai trò, sự cần thiết hỗ trợ của Nhà nước đối với sản xuất hàng hóa nông nghiệp; vị trí, chức năng, đặc điểm của phát triển nông nghiệp, nông thôn trong xây dựng nông thôn mới.

- Phân tích thực trạng kinh tế nông thôn ở nước ta nói chung, ở một số địa phương nói riêng trên một số khía cạnh để thấy rõ những thành tựu đạt được và những hạn chế cần tiếp tục giải quyết.

- Đề xuất một số phương hướng và giải pháp để phát triển nông nghiệp, nông thôn và xây dựng Nông thôn mới ...

Như vậy, có thể thấy các công trình, bài viết của các tác giả trong nước mới chỉ đề cập đến vấn đề về phát triển nông nghiệp, nông thôn, chưa có công trình nào nghiên cứu về quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới.

1.3.2. Các nghiên cứu nước ngoài về xây dựng nông thôn mới

- Nghiên cứu về vai trò, đặc điểm của nông nghiệp, nông dân, thiết chế nông thôn ở một số nước tiêu biểu trên thế giới, vai trò quản lý của Nhà nước trong việc ổn định chính trị, xây dựng kết cấu hạ tầng, đẩy mạnh phát triển giáo dục, hỗ trợ về tài chính và tín dụng.

- Nghiên cứu về chính sách phát triển các hợp tác xã nông nghiệp, chính sách xuất khẩu nông sản, chính sách tín dụng, hội nhập kinh tế của ngành nông nghiệp.

- Đề xuất một số phương hướng và giải pháp để phát triển nông nghiệp, nông thôn.

Nhìn chung, các bài viết, công trình nghiên cứu chưa đề cập một cách chuyên sâu, toàn diện về Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng Nông thôn mới.

1.3.3. Những vấn đề đặt ra cần tiếp tục nghiên cứu trong Luận án

Qua tìm hiểu tình hình nghiên cứu ở trong nước và ngoài nước liên quan đến đề tài luận án, tác giả đưa ra những nhận định như sau: quản lý nhà nước đối với xây dựng nông thôn mới là lĩnh vực rất rộng, hầu hết các tác phẩm trên mới chỉ đề cập ở những khía cạnh nhất định, chưa có công trình nào nghiên cứu một cách toàn diện, tổng thể, tổng hợp hệ thống lý luận đầy đủ về công tác Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới, luận giải mối quan hệ và những yếu tố ảnh hưởng của các chủ thể quản lý, đề xuất phương hướng, các giải pháp cụ thể nâng cao công tác quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp để đẩy mạnh quá trình thực hiện Chương trình mục tiêu Quốc gia về xây dựng nông thôn mới, đáp ứng đòi hỏi của công cuộc công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước và xu thế phát triển hội nhập sâu rộng với kinh tế toàn cầu. Trên cơ sở kế

thừa những tri thức lý luận của các tác giả đi trước, Luận án đi sâu nghiên cứu về lý luận và thực tiễn công tác quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên, đánh giá thực trạng, đề xuất phương hướng, giải pháp về tăng cường công tác quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp để đẩy mạnh việc thực hiện xây dựng nông thôn mới ở nước ta hiện nay.

Những vấn đề đặt ra Luận án tiếp tục nghiên cứu là:

*** Về cơ sở lý luận:**

- *Thứ nhất*, nghiên cứu, tổng hợp một cách hệ thống cơ sở lý luận về quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới.

- *Thứ hai*, nghiên cứu, luận giải vai trò quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới trên một số khía cạnh cơ bản để thấy sự cần thiết khách quan của nó.

- *Thứ ba*, nghiên cứu làm sáng tỏ nội hàm của: “Quản lý”; “Quản lý nhà nước”; “Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng Nông thôn mới”.

- *Thứ tư*, nghiên cứu, phân tích những yếu tố ảnh hưởng đến công tác quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới.

- *Thứ năm*, nghiên cứu các quy định pháp luật và việc thực hiện các quy định pháp luật, phân tích những nội dung chủ yếu trong công tác quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới.

*** Về thực tiễn:**

- *Thứ nhất*, trên cơ sở phân tích số liệu thực tế về thực trạng công tác quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với Chương trình xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên, xác định rõ hạn chế và nguyên nhân và những vấn đề đặt ra cần giải quyết.

- *Thứ hai*, nghiên cứu và xác định địa vị pháp lý của các chủ thể quản lý nhà nước, những yếu tố ảnh hưởng đến Chương trình xây dựng nông thôn mới qua nghiên cứu cụ thể trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên.

- *Thứ ba*, nghiên cứu kinh nghiệm của các nước trên thế giới và một số địa phương ở trong nước, từ đó rút ra bài học về công tác quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với Chương trình mục tiêu Quốc gia về xây dựng nông thôn mới.

- *Thứ tư*, nghiên cứu đề xuất phương hướng, giải pháp tăng cường quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng Nông thôn mới ở nước ta hiện nay. Đặc biệt, những nội dung như: Về chỉ đạo, điều hành thực hiện chương trình; xây dựng cơ chế, chính sách phù hợp, thúc đẩy hoàn thành mục tiêu chương trình; tuyên truyền, tập huấn, hướng dẫn nâng

cao nhận thức về công tác quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với Chương trình mục tiêu Quốc gia xây dựng Nông thôn mới; quy hoạch và thực hiện quy hoạch; quản lý, sử dụng và huy động nguồn lực; tập trung xây dựng cơ sở hạ tầng kinh tế; phát triển sản xuất hàng hoá, thực hiện tái cơ cấu nông nghiệp gắn với xây dựng nông thôn mới, nâng cao thu nhập cho người dân; bảo vệ môi trường nông thôn; nâng cao trình độ cán bộ quản lý và chất lượng nguồn nhân lực; công tác đôn đốc, kiểm tra, giám sát, giải quyết đơn thư, khiếu nại tố cáo; sơ, tổng kết, đánh giá tình hình thực hiện chương trình...

Chương 2

NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ PHÁP LÝ

VỀ QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC CỦA ỦY BAN NHÂN DÂN

CÁC CẤP ĐỐI VỚI XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI

2.1. Khái quát về quản lý nhà nước đối với xây dựng nông thôn mới

2.1.1. Khái quát về quản lý nhà nước

2.1.1.1. Khái niệm quản lý

Hiểu một cách khái quát nhất, theo tác giả: *Quản lý là sự tác động có tổ chức, có hướng đích của chủ thể quản lý lên đối tượng quản lý nhằm sử dụng có hiệu quả nhất các nguồn lực, các thời cơ để đạt mục tiêu nhất định.*

2.1.1.2. Khái niệm quản lý nhà nước và quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp

Từ những điểm chung của các quan niệm, có thể hiểu:

- *Quản lý nhà nước là hoạt động sử dụng quyền lực nhà nước của các cơ quan, các chủ thể quản lý trong bộ máy nhà nước để thực hiện các chức năng đối nội và đối ngoại của Nhà nước nhằm mục đích ổn định và phát triển đất nước.*

- *Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp là hoạt động sử dụng quyền lực nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp và bộ máy tổ chức của Ủy ban nhân dân để thực hiện các chức năng, nhiệm vụ theo quy định của pháp luật trong phạm vi lãnh thổ quản lý, nhằm mục đích ổn định và phát triển kinh tế - xã hội của địa phương.*

2.1.2. Khái quát về xây dựng nông thôn mới

2.1.2.1. Khái niệm về nông thôn mới

Nghị quyết số 26-NQ/TW xác định: Nông thôn mới là khu vực nông thôn có kết cấu hạ tầng Kinh tế - xã hội từng bước hiện đại; cơ cấu kinh tế và các hình thức tổ chức sản xuất hợp lý, gắn nông nghiệp với phát triển nhanh công nghiệp, dịch vụ; gắn phát triển nông thôn với đô thị theo quy

hoạch; xã hội nông thôn dân chủ, ổn định, giàu bản sắc văn hóa dân tộc; môi trường sinh thái được bảo vệ; an ninh trật tự được giữ vững; đời sống vật chất và tinh thần của người dân ngày càng được nâng cao; theo định hướng xã hội chủ nghĩa.

2.1.2.2. Khái niệm về xây dựng nông thôn mới

Từ sự luận giải, phân tích, có thể đưa ra định nghĩa khái niệm xây dựng nông thôn mới như sau:

Xây dựng nông thôn mới là quá trình hoạt động có mục đích, có kế hoạch, do các chủ thể hữu trách tiến hành dựa trên các yếu tố, điều kiện bảo đảm và thông qua những phương pháp, hình thức, cách làm nhất định nhằm hiện thực hóa mục tiêu xây dựng, phát triển nông nghiệp, nông thôn theo hướng hiện đại, nâng cao chất lượng sống cả về vật chất và tinh thần của nông dân và dân cư nông thôn nói chung một cách bền vững.

2.2. Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới

2.2.1. Khái niệm quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới

Từ khái niệm “quản lý nhà nước”, khái niệm “quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp” và khái niệm về “xây dựng nông thôn mới”, có thể hiểu: *Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới chính là việc Ủy ban nhân dân các cấp thực hiện vai trò của mình thông qua việc hoạch định chiến lược, xây dựng các chính sách, kế hoạch và triển khai các chương trình hỗ trợ nhằm tác động tới sự phát triển kinh tế - xã hội trong phạm vi nông thôn cấp mình, làm cho nông thôn phát triển toàn diện và đồng bộ, có kết cấu hạ tầng kinh tế xã hội hiện đại; làng xã văn minh, sạch đẹp; sản xuất phát triển bền vững theo hướng kinh tế hàng hóa; xã hội nông thôn ổn định, giàu bản sắc văn hóa dân tộc; dân trí được nâng cao, môi trường sinh thái được bảo vệ; hệ thống chính trị vững mạnh và được tăng cường; an ninh trật tự được giữ vững; đời sống vật chất và tinh thần của người dân ngày càng được nâng cao; theo định hướng xã hội chủ nghĩa.*

2.2.2. Đặc điểm quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới

Chương trình xây dựng nông thôn mới được triển khai theo kế hoạch thống nhất từ trung ương tới các địa phương, ngoài những đặc điểm chung của quản lý nhà nước, quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới còn có những đặc điểm riêng đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ và đảm bảo hoàn thành mục tiêu chương trình đề ra.

Một là, quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới mặc dù mang tính chất quyền lực nhà nước, nhưng đề cao tính tự nguyện và hướng đến phát triển về kinh tế - xã hội, an ninh quốc phòng, nâng cao đời sống nhân dân; các lĩnh vực quản lý nhà nước vừa đảm bảo các quy định pháp luật, vừa hướng tới mục tiêu của chương trình một cách phù hợp, hiệu quả và đề cao vai trò xã hội của Nhà nước, tính phục vụ cộng đồng cao.

Hai là, quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới mang tính định hướng, tổ chức và điều chỉnh là chủ yếu; phát huy vai trò chủ thể của cộng đồng dân cư địa phương là chính, Nhà nước đóng vai trò định hướng, ban hành các tiêu chí, quy chuẩn, chính sách, cơ chế hỗ trợ, đào tạo cán bộ và hướng dẫn thực hiện. Các hoạt động cụ thể do chính cộng đồng người dân ở thôn, xã bàn bạc dân chủ để quyết định và tổ chức thực hiện. Công khai, minh bạch về quản lý, sử dụng các nguồn lực, đề cao nguyên tắc tập trung dân chủ, phát huy vai trò làm chủ của người dân và cộng đồng, thực hiện dân chủ cơ sở trong quá trình lập kế hoạch, tổ chức thực hiện và giám sát, đánh giá.

Ba là, quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới phải gắn với kế hoạch phát triển Kinh tế - xã hội của địa phương, có quy hoạch và cơ chế đảm bảo thực hiện các quy hoạch xây dựng Nông thôn mới đã được cấp có thẩm quyền phê duyệt. Kế thừa và lồng ghép chương trình Mục tiêu Quốc gia, chương trình hỗ trợ có mục tiêu, các chương trình, dự án khác đang triển khai trên địa bàn nông thôn, có lộ trình, kế hoạch cụ thể theo từng giai đoạn để hoàn thành mục tiêu đúng thời gian quy định.

Bốn là, chủ thể quản lý nhà nước trong xây dựng nông thôn mới không chỉ có vai trò của chính quyền các cấp, mà còn đề cao vai trò quản lý của cộng đồng dân cư và các tổ chức trong xã hội. Xây dựng nông thôn mới là nhiệm vụ của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội. Cấp ủy đảng, chính quyền đóng vai trò chỉ đạo, điều hành quá trình xây dựng quy hoạch, đề án, kế hoạch và tổ chức thực hiện. Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị, xã hội vận động mọi tầng lớp nhân dân phát huy vai trò chủ thể trong xây dựng nông thôn mới, hoàn thành mục tiêu chương trình.

2.2.3. Vai trò quản lý nhà nước của ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới

Để đạt được các mục tiêu như vậy, công tác quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới có vai trò vô cùng quan trọng trong việc đẩy mạnh phát triển kinh tế - xã hội một cách bền vững, ổn định chính trị, đảm bảo an ninh quốc phòng. Trong đó: Ủy ban

nhân dân cấp tỉnh căn cứ các quy định pháp luật và chủ trương, chính sách của Chính phủ, các bộ, ngành trung ương xây dựng chương trình, đề án, mục tiêu cụ thể, hoạch định cơ chế chính sách phù hợp, huy động nguồn lực hỗ trợ các địa phương thực hiện chương trình xây dựng nông thôn mới; Ủy ban nhân dân cấp huyện xây dựng kế hoạch cụ thể, điều tiết các nguồn lực của địa phương, phê duyệt quy hoạch, kế hoạch, đề án, chỉ đạo các xã tổ chức thực hiện chương trình xây dựng nông thôn mới; Ủy ban nhân dân cấp xã xây dựng các đề án, quy hoạch chi tiết trình cấp thẩm quyền phê duyệt, trực tiếp tổ chức thực hiện quản lý nhà nước và triển khai chương trình xây dựng nông thôn mới. Mặc dù vai trò chủ thể của người dân được coi trọng nhưng xác định rõ vị trí, chức năng, trách nhiệm của Nhà nước và Ủy ban nhân dân các cấp trong xây dựng nông thôn mới là yếu tố quyết định cho thực hiện thành công Chương trình. Trước hết, Ủy ban nhân dân các cấp cần tổ chức, điều hành, triển khai thực hiện hoàn thành nhiệm vụ chính trị của địa phương. Xây dựng nông thôn mới là một lĩnh vực rộng lớn và phức tạp, liên quan đến nhiều lĩnh vực, nhiều ngành trong hệ thống chính quyền từ trung ương đến địa phương, có sự tham gia của các đoàn thể, tổ chức kinh tế - xã hội và các thành phần xã hội. Chính vì vậy, Ủy ban nhân dân các cấp nắm vai trò chủ đạo quản lý các hoạt động, thống nhất hành động, đồng thời phối hợp với các tổ chức chính trị - xã hội và động viên mọi tầng lớp nhân dân tham gia nhằm đạt được kết quả tốt nhất.

Ủy ban nhân dân các cấp hoạch định chiến lược phát triển, tổ chức, mọi hoạt động, thể hiện trên các khía cạnh quản lý nhà nước, thống nhất trong điều hành, chỉ đạo để các chính sách vĩ mô được đảm bảo tính thực thi và thành công; đảm bảo an ninh quốc phòng, trật tự an toàn xã hội, tạo môi trường chính trị ổn định cho sự phát triển; xây dựng, trình Hội đồng nhân dân quyết định và tổ chức thực hiện các nội dung như: Nghị quyết về những vấn đề liên quan, biện pháp bảo đảm để thực hiện các nhiệm vụ trong Chương trình xây dựng nông thôn mới; tổ chức bộ máy, cơ quan chuyên môn giúp Ủy ban nhân dân các cấp thực chương trình; Thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn khác theo quy định của pháp luật; triển khai chỉ đạo, xây dựng chiến lược, quy hoạch, kế hoạch vĩ mô cho phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội nông thôn; phát triển nguồn nhân lực; phát triển y tế, chăm sóc sức khỏe cho nhân dân; cung cấp vốn và tín dụng phát triển; phát triển khoa học công nghệ và khuyến khích áp dụng tiến bộ kỹ thuật mới vào sản xuất nông nghiệp, nông thôn... Đặc biệt là triển khai công tác bảo tồn, sử dụng hợp lý tài nguyên và phát triển môi trường nông thôn.

2.2.4. Nội dung quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới

Được quy định trong hệ thống văn bản quy phạm pháp luật, các quy định trên các lĩnh vực liên quan đến xây dựng nông thôn mới, như: Quyết định số 1600/QĐ-TTg ngày 16/8/2016 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Chương trình mục tiêu Quốc gia xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2016 - 2020; Quyết định số 1980/QĐ-TTg ngày 17/10/2016 của Thủ tướng Chính phủ về việc ban hành Bộ tiêu chí về xã nông thôn mới giai đoạn 2016 - 2020; Quyết định số 558/QĐ-TTg ngày 05/4/2016 của Thủ tướng Chính phủ về việc ban hành tiêu chí huyện nông thôn mới và quy định thị xã, thành phố trực thuộc cấp tỉnh hoàn thành nhiệm vụ xây dựng nông thôn mới; Quyết định số 2540/QĐ-TTg ngày 30/12/2016 của Thủ tướng Chính phủ về việc ban hành quy định điều kiện, trình tự, thủ tục, hồ sơ xét, công nhận và công bố địa phương đạt chuẩn nông thôn mới; địa phương hoàn thành nhiệm vụ xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2016 - 2020...

2.2.4.1. *Xây dựng và ban hành các văn bản pháp luật, cơ chế chính sách xây dựng nông thôn mới*

2.2.4.2. *Tổ chức bộ máy giúp việc thực hiện chương trình xây dựng nông thôn mới*

2.2.5. Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới trong các lĩnh vực

2.2.5.1. *Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp về quy hoạch và quản lý quy hoạch*

2.2.5.2. *Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp về hạ tầng kinh tế - xã hội*

2.2.5.3. *Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp về kinh tế và tổ chức sản xuất*

2.2.5.4. *Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp về văn hóa - xã hội - môi trường*

2.2.5.5. *Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp về xây dựng hệ thống chính trị và an ninh - quốc phòng, trật tự xã hội*

2.2.6. Đánh giá, kiểm tra, giám sát thực hiện QLNN của UBND các cấp đối với xây dựng NTM

2.2.7. Những nhân tố tác động đến quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới

2.2.7.1. *Nhận thức của các cấp, các ngành và người dân về vai trò QLNN của UBND các cấp đối với xây dựng NTM*

Nhận thức sâu sắc vai trò quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới

Xây dựng nông thôn mới, khâu quy hoạch phải đi trước để làm cơ sở cho những bước tiếp theo

Mục tiêu cốt lõi của xây dựng nông thôn mới là phát triển sản xuất, tăng thu nhập, nâng cao đời sống của người dân nông thôn

Chuyển dịch cơ cấu lao động nông thôn liên quan trực tiếp đến nhiều tiêu chí, nhiều lĩnh vực quan trọng trong xây dựng nông thôn mới

2.2.7.2. Cơ chế chính sách, pháp luật liên quan đến xây dựng nông thôn mới

2.2.7.3. Năng lực tổ chức thực hiện của chủ thể quản lý

2.2.7.4. Các điều kiện bảo đảm

2.3. Một số kinh nghiệm quản lý nhà nước về xây dựng nông thôn mới trên thế giới và ở Việt Nam

2.3.1. Kinh nghiệm quản lý nhà nước về xây dựng nông thôn mới ở một số quốc gia trên thế giới

2.3.1.1. Kinh nghiệm quản lý nhà nước về xây dựng nông thôn mới ở Trung Quốc

Một số kinh nghiệm từ quá trình quản lý nhà nước về xây dựng nông thôn mới ở Trung Quốc:

Thứ nhất, luôn kiên trì với mục tiêu cơ bản đảm bảo lợi ích kinh tế của nông dân. Con đường cải cách nông thôn Trung Quốc lấy việc giải quyết những vấn đề mà nông dân quan tâm, gắn trực tiếp với đời sống của người dân, do đó đã phát huy, khơi dậy được tính tích cực của đông đảo nông dân, nhờ đó công cuộc cải cách nông thôn mới đã giành được những kết quả to lớn.

Thứ hai, phát huy tinh thần chủ động, sáng tạo của quần chúng nông dân. Trung Quốc thực hiện kiên toàn cơ chế tự quản lý của nông dân, chế độ bàn bạc công khai, dân chủ trong các công việc của nông thôn để quần chúng nông dân thực sự có quyền được biết, quyền tham dự, quyền quản lý, quyền giám sát trong quá trình xây dựng nông thôn mới.

Thứ ba, xử lý tốt vấn đề đầu tư của doanh nghiệp vào khu vực nông thôn.

Thứ tư, tăng cường đào tạo, bồi dưỡng cho người dân thông qua các chương trình phổ cập giáo dục nghĩa vụ ở nông thôn, xây dựng và kiên toàn cơ chế đảm bảo kinh phí giáo dục nghĩa vụ ở nông thôn, mở rộng trên quy mô lớn việc bồi dưỡng kỹ năng cho lao động nông thôn.

2.3.1.2. Kinh nghiệm quản lý nhà nước về xây dựng nông thôn mới ở Hàn Quốc

Một số kinh nghiệm từ quá trình quản lý nhà nước về xây dựng nông thôn mới ở Hàn Quốc:

Thứ nhất, phát huy vai trò của nhân dân trong xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn. Trợ giúp vật chất khiếm tốn được coi như chất xúc tác thúc đẩy phong trào đi lên cùng với chính sách đúng đắn, Nhà nước khơi dậy được nguồn lực từ nhân dân cho phong trào đổi mới nông thôn. Cơ chế hỗ trợ (cạnh tranh và khuyến khích): Làm tốt hỗ trợ nhiều, không làm không hỗ trợ để tạo sự cạnh tranh, động lực phát triển. Không quy định một cách áp đặt người dân phải làm gì, chỉ định hướng cho người dân xây dựng nông thôn mới là làm cho cuộc sống tốt đẹp hơn. Người dân trực tiếp quyết định sẽ làm gì và làm như thế nào. Từ dự án cải thiện môi trường sinh hoạt đến khi đạt được mục tiêu tăng trưởng, thông qua mỗi dự án lớn hay nhỏ, người dân đều thể hiện sự tự tin và tinh thần đoàn kết, tính tự lực, tự cường, hợp tác trong xây dựng nông thôn mới.

Thứ hai, phát triển sản xuất để tăng thu nhập cho nông dân. Những làng hoàn thành tốt các dự án kết cấu hạ tầng sẽ được triển khai các dự án phát triển sản xuất, nâng cao thu nhập như: khuyến nông, tăng năng suất cây trồng, vật nuôi, xây dựng vùng chuyên canh, xây dựng hợp tác sản xuất, tiêu thụ sản phẩm, trồng rừng, kinh doanh... Hỗ trợ của Nhà nước chuyển sang bằng tiền dưới hai dạng cho vay và cho không.

Thứ ba, phát huy dân chủ của nhân dân trong phong trào đổi mới nông thôn. Dân chủ ở nông thôn thực sự được phát huy thông qua vai trò tự quản lý của nhân dân. Nhà nước chuyển toàn bộ quyền tự quản lý vật tư cho nhân dân. Nhân dân chủ động bầu ra Ủy ban phát triển nông thôn nhằm đại diện quản lý, đồng thời bàn bạc, thảo luận công trình nào cần ưu tiên và tự chịu trách nhiệm toàn bộ việc thiết kế, chi đạo, thi công, nghiệm thu công trình.

Đối với vấn đề giám sát thực hiện cơ chế, chính sách và triển khai thực hiện xây dựng nông thôn mới coi trọng giám sát cộng đồng. Tập trung vào việc làm thay đổi nhận thức của người dân trong xây dựng nông thôn mới bằng việc phát huy sự chủ động của người dân, tính đoàn kết, tự lực, hợp tác trong xây dựng nông thôn mới.

Thứ tư, trong phong trào đổi mới nông thôn do nguồn lực hạn hẹp nên cần thực hiện phương châm làm từng bước, từ thấp đến cao, từ thí điểm trên diện hẹp đưa ra toàn quốc, từ xây dựng lan sang sản xuất, từ nông nghiệp sang phi nông nghiệp để nông dân có đủ thời gian chuyển đổi cách nghĩ, cách làm, có đủ thời gian để chọn lựa, đào tạo cán bộ cơ sở, nông hộ có thời gian để tự tích lũy tái sản xuất mở rộng, chương trình tiến hành trong nhiều năm theo các bước từ thấp đến cao. Hoạt động theo tính giai đoạn và nâng dần quy mô và chất lượng. Người dân bắt đầu tham gia từ những hoạt động nhỏ đến khi sự tự tin và

tinh thần đoàn kết lớn dần sẽ phát triển và tham gia những hoạt động lớn hơn (bắt đầu làm từ những việc nhỏ, thiết thực với cuộc sống).

Thứ năm, về tổ chức, bộ máy: ở trung ương do Tổng thống trực tiếp chỉ đạo, giao Bộ Nội vụ (một Bộ quan trọng có tầm ảnh hưởng lớn trong Chính phủ) tham mưu trực tiếp cho Tổng thống. Ở địa phương phân công cho một cán bộ công chức chuyên trách, phối hợp với lãnh đạo làng (1 nam, 1 nữ) do người dân trực tiếp bầu ra. Có trường chuyên đào tạo, bồi dưỡng và nâng cao năng lực cho cán bộ lãnh đạo phong trào Saemaul. Qua kinh nghiệm phát triển của Hàn Quốc, thành công của phong trào Saemaul chính là sự cạnh tranh về năng lực và cống hiến của đội ngũ cán bộ lãnh đạo tham gia phong trào xây dựng nông thôn mới Saemaul. Một số cán bộ đã được thăng chức thông qua các thành tích của phong trào xây dựng nông thôn mới tại Hàn Quốc. Chọn đơn vị hành chính để thực hiện chương trình xây dựng nông thôn mới là cấp “làng” tương đương với cấp “thôn, làng, xóm, ấp, bản” của Việt Nam (vừa đủ về quy mô thực hiện phương châm “cần cù, tự lực, hợp tác”; kết cấu cộng đồng gắn kết dễ vận động, tuyên truyền; lợi ích cộng đồng gắn bó, thuận lợi cho việc huy động nguồn lực từ người dân để xây dựng cơ sở hạ tầng nông thôn).

2.3.1.3. Kinh nghiệm quản lý nhà nước về xây dựng nông thôn mới ở Nhật Bản

Một số kinh nghiệm từ quá trình quản lý nhà nước về xây dựng nông thôn mới ở Nhật Bản:

Thứ nhất, để xây dựng nông thôn mới đạt được hiệu quả, cần phát huy tối đa vai trò chỉ đạo của Nhà nước. Mục tiêu cuối cùng của công cuộc xây dựng nông thôn mới là rút ngắn khoảng cách giữa thành thị và nông thôn, xây dựng bộ mặt nông thôn hiện đại, đem lại lợi ích cho đông đảo nông dân. Chính phủ là người tổ chức và thúc đẩy công cuộc xây dựng nông thôn mới. Do đó, cần chú ý phát huy vai trò chủ đạo của Chính phủ trong các phương diện hoạch định chính sách, phân bổ nguồn tài nguyên, đầu tư xây dựng, để công cuộc xây dựng nông thôn mới được tiến hành một cách thuận lợi trong môi trường chính sách phù hợp.

Thứ hai, lấy phát triển kinh tế nông thôn, tăng thu nhập cho người nông dân làm cốt lõi. Hiện nay, thu nhập của nông dân Việt Nam còn thấp, do nguồn thu chủ yếu từ nông nghiệp. Kinh nghiệm của Nhật Bản là cần tăng cường đổi mới khoa học kỹ thuật trong nông nghiệp, đẩy mạnh phát triển nông nghiệp sinh thái và nông nghiệp đặc sản, tạo nhiều cơ hội việc làm nhằm tăng nguồn thu cho nông dân; tạo dựng môi trường tiêu dùng thích hợp, nâng cao chất lượng sống và mức tiêu dùng của nông dân.

Thứ ba, nêu cao tinh thần tự lực, tự cường, lòng tin và lòng quyết tâm

cho người nông dân. Hiện nay, mặc dù nông dân nước ta đều rất ủng hộ công cuộc xây dựng nông thôn mới, nhưng người nông dân vẫn thiếu ý thức chủ thể, tiêu cực, bị động, trông chờ, ỷ lại vào chính quyền. Một nhiệm vụ quan trọng trong công cuộc xây dựng nông thôn mới là phải dựa vào sức mạnh của truyền thống, cơ chế, chính sách để kêu gọi, gọi mở cho người nông dân, khích lệ người nông dân phát huy tinh thần tự lực cánh sinh, hình thành nên động lực nội tại cho công cuộc xây dựng nông thôn mới.

Ở bất kỳ quốc gia nào, nông thôn đều là nơi diễn ra các hoạt động sản xuất nông nghiệp. Do đó, việc xây dựng nông thôn mới không có nghĩa là biến nông thôn trở thành thành thị. Nếu áp dụng mô hình phát triển của thành thị để xây dựng nông thôn sẽ làm mất những giá trị tự có và không giữ vững, phát triển được bản sắc riêng của nông thôn.

2.3.2. Kinh nghiệm quản lý nhà nước về xây dựng nông thôn mới của một số địa phương ở Việt Nam

2.3.2.1. Kinh nghiệm quản lý nhà nước về xây dựng nông thôn mới ở Đồng Nai

2.3.2.2. Kinh nghiệm quản lý nhà nước về xây dựng nông thôn mới ở Hậu Giang

Kết luận Chương 2

Ủy ban nhân dân các cấp được xác định là cơ quan quản lý nhà nước đối với các mặt của đời sống xã hội ở địa phương. Trong xây dựng nông thôn mới, quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp có ảnh hưởng rất quan trọng đến quá trình triển khai, định hướng tổ chức thực hiện, quản lý, theo dõi, đánh giá, giám sát, kiểm tra, huy động nguồn lực... thúc đẩy hoàn thành mục tiêu Chương trình, là một trong những hình thức biểu hiện và thực hiện quyền làm chủ của người dân. Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp mặc dù mang tính quyền lực nhà nước nhưng đề cao tính tự nguyện, định hướng tổ chức và điều chỉnh là chủ yếu, phát huy vai trò chủ thể của cộng đồng dân cư. Nội dung quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp hướng đến nhiều vấn đề và thể hiện trên các lĩnh vực như quy hoạch và quản lý quy hoạch, hạ tầng kinh tế - xã hội, văn hóa - xã hội và môi trường, an ninh quốc phòng, trật tự xã hội... Do vậy, có nhiều yếu tố tác động đến hoạt động quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với Chương trình xây dựng nông thôn mới. Mặt khác, tìm hiểu kinh nghiệm quản lý nhà nước của chính quyền các cấp trong xây dựng nông thôn mới ở một số quốc gia cũng như một số địa phương ở Việt Nam là những yếu tố quan trọng để làm rõ hơn thực trạng quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với Chương trình xây dựng nông thôn mới ở Thái Nguyên hiện nay.

Chương 3
QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC CỦA ỦY BAN NHÂN DÂN CÁC CẤP
ĐỐI VỚI XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI
TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH THÁI NGUYÊN

3.1. Các yếu tố ảnh hưởng đến quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên

3.1.1. Vị trí địa lý của tỉnh Thái Nguyên

3.1.2. Điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội của tỉnh Thái Nguyên

3.1.3. Nhận thức về xây dựng nông thôn mới của các cấp, các ngành và người dân ở Thái Nguyên

3.1.4. Năng lực tổ chức thực hiện của các chủ thể quản lý ở Thái Nguyên

3.1.5. Thể chế chính sách, pháp luật liên quan đến xây dựng nông thôn mới ở Thái Nguyên

3.1.6. Nguồn lực và các điều kiện hỗ trợ

3.2. Thực trạng quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên

3.2.1. Xây dựng và ban hành các văn bản pháp luật, cơ chế chính sách quản lý nhà nước đối với xây dựng nông thôn mới

3.2.2. Tổ chức bộ máy giúp việc cho Ủy ban nhân dân các cấp thực hiện quản lý nhà nước đối với Chương trình xây dựng nông thôn mới

3.2.2.1. Cấp tỉnh

3.2.2.2. Cấp huyện

3.2.2.3. Cấp xã

3.2.2.4. Xóm

3.2.3. Tổ chức thực hiện quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên

3.2.3.1. Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp về quy hoạch

3.2.3.2. Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp về hạ tầng kinh tế - xã hội

3.2.3.3. Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp về kinh tế và tổ chức sản xuất

3.2.3.4. Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp về văn hóa - xã hội - môi trường

3.2.3.5. Quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp về xây dựng hệ thống chính trị và an ninh - trật tự - xã hội

3.2.4. Đánh giá, kiểm tra, giám sát thực hiện quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với Chương trình xây dựng nông thôn mới ở Thái Nguyên

3.3. Những vấn đề đặt ra từ thực tiễn tỉnh Thái Nguyên

3.3.1. Tồn tại, hạn chế

3.3.2. Nguyên nhân

3.3.2.1. Khách quan

3.3.2.2. Chủ quan

Kết luận Chương 3

Xây dựng nông thôn mới là chủ trương đúng đắn, kịp thời của Đảng, Nhà nước, hợp lòng dân; các cấp ủy Đảng, chính quyền và cả hệ thống chính trị ở Thái Nguyên đã tích cực, chủ động, sáng tạo trong triển khai thực hiện. Được Tỉnh ủy Thái Nguyên xác định là nhiệm vụ trung tâm, bao trùm; các cấp, ngành xây dựng Chương trình, Kế hoạch hành động, ban hành Nghị quyết và các văn bản hướng dẫn, chỉ đạo; thành lập bộ máy giúp việc Ban Chỉ đạo từ tỉnh đến xã, tạo được sự thống nhất chung trong lãnh đạo, chỉ đạo. Đặc biệt, vai trò quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới trên các lĩnh vực của đời sống xã hội là vô cùng quan trọng. Tuy còn một số tồn tại và hạn chế nhưng nhìn chung, bộ mặt nông thôn ở Thái Nguyên có nhiều thay đổi rõ nét; đời sống vật chất, tinh thần của người dân từng bước được nâng cao; trình độ năng lực của đội ngũ cán bộ cơ sở được nâng lên; an ninh, trật tự được giữ vững. Điều này đặt ra cần tiếp tục nghiên cứu để tìm ra những giải pháp quan trọng để tăng cường quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới ở Việt Nam hiện nay.

Chương 4

QUAN ĐIỂM, GIẢI PHÁP TĂNG CƯỜNG QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC CỦA ỦY BAN NHÂN DÂN CÁC CẤP ĐỐI VỚI XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

4.1. Quan điểm tăng cường quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp trong xây dựng nông thôn mới

4.1.1. Tăng cường quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới trên cơ sở quán triệt các quan điểm của Đảng về mục tiêu, nội dung thực hiện Chương trình xây dựng nông thôn mới

4.1.2. Tăng cường quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới phải gắn với đổi mới phương thức lãnh đạo của cấp ủy Đảng và hoạt động của hệ thống chính trị đối với Ủy ban nhân dân các cấp

4.2. Các giải pháp tăng cường quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới

4.2.1. Nâng cao nhận thức của cả hệ thống chính trị và người dân về vai trò quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới

4.2.2. Hoàn thiện hệ thống pháp luật về quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới, ban hành văn bản, quy định và xây dựng cơ chế, chính sách phù hợp

4.2.3. Nâng cao vai trò của Hội đồng nhân dân các cấp đối với công tác quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp về xây dựng nông thôn mới

4.2.4. Tổ chức bộ máy của Ủy ban nhân dân các cấp và cơ quan tham mưu, giúp việc đáp ứng yêu cầu hoạt động quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp về xây dựng nông thôn mới

4.2.5. Phân cấp rõ chức năng, nhiệm vụ của Ủy ban nhân dân các cấp; tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của Ủy ban nhân dân tỉnh, huyện đối với Ủy ban nhân dân xã trong tổ chức thực hiện Chương trình xây dựng nông thôn mới

4.2.6. Phát huy vai trò tham gia quản lý nhà nước của Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội và các tầng lớp nhân dân đối với Chương trình xây dựng nông thôn mới

4.2.7. Tăng cường quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp trong phân bổ, huy động, sử dụng nguồn lực xây dựng nông thôn mới

4.2.8. Tăng cường vai trò quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp để phát triển làng nghề phục vụ mục tiêu xây dựng nông thôn mới

4.2.9. Tăng cường vai trò quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp trong lĩnh vực phát triển sản xuất; kinh tế trang trại phục vụ xây dựng nông thôn mới

4.2.10. Tăng cường quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp trong phát triển sản xuất hàng hóa gắn với cơ cấu lại sản xuất nông nghiệp phục vụ mục tiêu xây dựng nông thôn mới

4.2.11. Tăng cường quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp trong công tác bảo vệ môi trường sinh thái phục vụ mục tiêu xây dựng nông thôn mới

4.2.12. Tăng cường quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp trong liên kết phát triển du lịch gắn với xây dựng nông thôn mới

Kết luận Chương 4

Tăng cường quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp trong xây dựng nông thôn mới luôn là một chủ trương lớn của Đảng và Nhà nước ta, xuất phát từ nhu cầu, đòi hỏi bức thiết của thực tế phải xây dựng, phát triển nông thôn, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần cho người nông dân. Trong những năm qua, vấn đề nông nghiệp, nông dân, nông thôn được giải quyết đồng bộ gắn với quá trình đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước. Trong công cuộc đó, vai trò quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới luôn được đề cao, là một trong những nhiệm vụ quan trọng trong quản lý nhà nước nói chung của Ủy ban nhân dân các cấp. Vì vậy, tăng cường quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới trong thời kỳ mới là một chính sách lớn, đòi hỏi nhiều giải pháp tổng thể, đồng bộ, thiết thực, sự vào cuộc và đồng thuận của các cấp, các ngành từ trung ương đến địa phương, vai trò trung tâm của Ủy ban nhân dân các cấp và sự đồng thuận, tham gia hưởng ứng của đông đảo người dân nông thôn. Có như vậy thì Chương trình mục tiêu Quốc gia về xây dựng nông thôn mới ở Việt Nam chắc chắn sẽ đạt nhiều thành công hơn nữa trong thời gian tới.

KẾT LUẬN

Nông nghiệp, nông dân và nông thôn từ trước đến nay luôn là vấn đề có tầm chiến lược của cách mạng Việt Nam, có tầm quan trọng trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Mục tiêu: “*Xây dựng nông thôn mới ngày càng giàu đẹp, dân chủ, công bằng, văn minh, có cơ cấu kinh tế hợp lý, quan hệ sản xuất phù hợp, kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội phát triển ngày càng hiện đại*” đã được Nghị quyết số 26-NQ/TW khẳng định. Quyết định số 800/QĐ-TTg ngày 04/6/2010 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Chương trình mục tiêu Quốc gia xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2010 - 2020, với mục tiêu phấn đấu số xã đạt chuẩn nông thôn mới đến năm 2015 là 20% và đến năm 2020 là 50%. Trong bối cảnh chịu ảnh hưởng của suy thoái kinh tế thế giới, kinh tế trong nước gặp nhiều khó khăn, biến đổi khí hậu đang ở mức báo động, thiên tai ngày càng diễn ra gay gắt, tuy nhiên, việc triển khai thực hiện Chương trình mục tiêu Quốc gia xây dựng nông thôn mới với sự vào cuộc quyết liệt của cấp ủy, chính quyền các cấp, sự hưởng ứng và tham gia tích cực của người dân nông thôn đã và đang đạt được kết quả bước đầu khả quan.

Tuy nhiên, Chương trình mục tiêu Quốc gia xây dựng nông thôn mới trên cả nước cũng còn những hạn chế nhất định. Tiến độ triển khai còn chậm so với mục tiêu đặt ra (đến nay mới có khoảng 2% số xã đạt chuẩn nông thôn mới), phong trào không đồng đều, mới chú trọng cho xây dựng cơ sở hạ tầng, các nội dung về phát triển sản xuất nâng cao thu nhập, phát triển văn hóa, cải thiện môi trường... chưa được quan tâm chỉ đạo và đầu tư đúng mức nên chậm có chuyển biến rõ nét; chủ yếu mới tập trung thực hiện các nhiệm vụ thuộc trách nhiệm của cấp xã, lập quy hoạch, đề án, xây dựng công trình hạ tầng công cộng; thiếu sự quan tâm, chỉ đạo và cơ chế thực hiện các nhiệm vụ của cấp cộng đồng và cấp hộ. Những hạn chế, vướng mắc nêu trên thể hiện khá rõ trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên trong quá trình thực hiện Chương trình mục tiêu Quốc gia về xây dựng nông thôn mới.

Với việc sử dụng tổng hợp các phương pháp nghiên cứu để phân tích, đánh giá vai trò, chức năng quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên, Luận án đã đạt được một số kết quả như sau:

1. Khẳng định tầm quan trọng và nội dung cơ bản của xây dựng nông thôn mới ở nước ta hiện nay; phân tích đặc điểm, nội dung, vai trò quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới; các yếu tố ảnh hưởng đến quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới như: nhận thức tầm quan trọng của quản lý nhà nước, thể chế chính sách, pháp luật liên quan đến quản lý nhà nước, năng lực tổ chức thực hiện của chủ thể

quản lý, các điều kiện bảo đảm thực hiện quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới.

2. Khảo sát, đánh giá thực trạng quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên. Khái quát tình hình xây dựng nông thôn mới, kết quả, hạn chế và nguyên nhân trong quản lý nhà nước, các quy định hiện hành về quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới.

3. Đề xuất phương hướng nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước của Ủy ban nhân dân các cấp đối với xây dựng nông thôn mới: Quán triệt các quan điểm của Đảng về xây dựng nông thôn mới; phân cấp rõ chức năng, nhiệm vụ của Ủy ban nhân dân các cấp trong xây dựng nông thôn mới; đổi mới tổ chức và hoạt động của các tổ chức trong hệ thống chính trị ở các cấp; tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của chính quyền tỉnh, huyện đối với Ủy ban nhân dân xã. Đồng thời đề xuất một số giải pháp như: Nâng cao nhận thức về Chương trình mục tiêu Quốc gia về xây dựng nông thôn mới; hoàn thiện hệ thống pháp luật, văn bản hướng dẫn từ trung ương đến địa phương về xây dựng nông thôn mới; kiện toàn tổ chức và hoạt động của Hội đồng nhân dân và Ủy ban nhân dân các cấp; đổi mới phương thức lãnh đạo của cấp ủy đối với Ủy ban nhân dân các cấp; phát huy vai trò tham gia quản lý nhà nước của Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội và các tầng lớp nhân dân; nâng cao trình độ chuyên môn của đội ngũ cán bộ, công chức Ủy ban nhân dân các cấp; xây dựng cơ chế, chính sách đầu tư phù hợp, tập trung nguồn lực vào một số lĩnh vực mang tính đột phá, kích thích phát triển, đảm bảo hoàn thành mục tiêu chương trình.

Để hoàn thành được Chương trình mục tiêu Quốc gia về xây dựng nông thôn mới cần thống nhất nhận thức một cách sâu sắc về mục đích, ý nghĩa của Chương trình, đó là một Chương trình phát triển tổng hợp, cả về phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội, phát huy quyền làm chủ của nhân dân và xây dựng hệ thống chính trị, bảo đảm quốc phòng an ninh, trật tự an toàn xã hội trên địa bàn, đòi hỏi phải có những giải pháp tổng thể mang tính chiến lược lâu dài; đồng thời, phải có sự chung tay, nỗ lực của các ngành, các cấp, các chủ thể, đặc biệt là vai trò của người dân để chương trình đạt hiệu quả, có ý nghĩa thực sự với cuộc sống của người dân nông thôn.